

SAJUNGOS IŠLAIDOS

Biudžeto išlaidas bendrai tvirtina Taryba ir Parlamentas. Metinis ES biudžetas turi atitikti pagal daugiametę finansinę programą (DFP) skirtingoms programoms ir politikos sritims, pavyzdžiui, sanglaudos, žemės ūkio ar išorės santykių sritims, sutartas viršutines biudžeto ribas. Lankstumo priemonėmis užtikrinama, kad ES galėtų reaguoti, kai atsiranda nenumatytų poreikių. Naudojant finansines priemones ES išlaidoms daromas svėro poveikis.

TEISINIS PAGRINDAS

- Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 310–325 ir 352 straipsniai ir Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutarties 106a, 171–182 ir 203 straipsniai;
- 2018 m. liepos 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) 2018/1046 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1296/2013, (ES) Nr. 1301/2013, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 1304/2013, (ES) Nr. 1309/2013, (ES) Nr. 1316/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) Nr. 283/2014 ir Sprendimas Nr. 541/2014/ES, bei panaikinamas Reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 966/2012^[1];
- 2013 m. gruodžio 2 d. Tarybos reglamentas (ES, Euratom) Nr. 1311/2013, kuriuo nustatoma 2014–2020 m. daugiametė finansinė programa^[2];
- 2013 m. gruodžio 2 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos tarpinstitucinis susitarimas dėl biudžetinės drausmės, bendradarbiavimo biudžeto klausimais ir patikimo finansų valdymo^[3].

TIKSLAS

Finansuoti Europos Sąjungos politiką laikantis biudžetinės drausmės, nustatytų taisyklių ir procedūrų.

PAGRINDINIAI PRINCIPAI

Remiantis Reglamento dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių 6–38 straipsniais, ES biudžetui taikomi devyni bendrieji principai: vieningumo, biudžeto tikslumo, metinio periodiškumo, subalansuotumo, apskaitos vieneto (euro),

[1]OL L 193, 2018 7 30, p. 1.

[2]OL L 347, 2013 12 20, p. 884.

[3]OL C 373, 2013 12 20, p. 1.

universalumo, konkretumo (visi asignavimai paskirstomi konkrečioms išlaidų rūšims), patikimo finansų valdymo ir skaidrumo.

Metinio periodiškumo principas turi būti suderintas su būtinybe vykdyti daugiametę veiklą, kurios svarba biudžete padidėjo. Todėl biudžetą sudaro diferencijuotieji asignavimai, susidedantys iš:

- įsipareigojimų asignavimų, apimančių visas einamųjų finansinių metų teisinių įsipareigojimų, priimtų dėl daugiau kaip vienerius metus trunkančios veiklos, išlaidas;
- mokėjimų asignavimų, apimančių išlaidas, susijusias su einamųjų finansinių metų arba ankstesniųjų finansinių metų įsipareigojimų vykdymu.

Vieningumo principo taip pat nėra visapusiškai laikomasi, nes, pavyzdžiui, Europos plėtros fondo (EPF [5.3.1](#)) asignavimai neįtraukti į biudžetą. Tačiau Parlamentui primygtinai reikalaujant, 2013 m. gruodžio mėn. Tarpinstituciniame susitarime dėl biudžetinės drausmės, bendradarbiavimo biudžeto klausimais ir patikimo finansų valdymo nustatyta, kad Komisija parengia metinę ataskaitą, kurioje pateikiama įvairių Sąjungos veiklos sričių, nepaisant to, ar jos finansuojamos iš ES biudžeto, ar į ES biudžetą nėra įtrauktos, pasekmių finansams ir biudžetui apžvalga. Šioje ataskaitoje pateikiama informacija apie EPF, įvairią skolinimo ir skolinimosi veiklą, įskaitant Europos finansinės padėties stabilizavimo priemonę (EFSM) ir Europos finansinio stabilumo fondą ([2.6.8](#)), bei ES išorės veiksmų patikos fondus, kurių svarba išaugo dėl padėties migracijos srityje.

BIUDŽETO STRUKTŪRA PAGAL ASIGNAVIMŲ POBŪDĮ

1. Veiklos išlaidos / administracinės išlaidos / atskirų veiklos sričių biudžetai

Bendrajį biudžetą sudaro dešimt skirsnių – po vieną kiekvienai institucijai. Nors kitų institucijų skirsnius daugiausia sudaro administracinės išlaidos, Komisijos skirsnį (III skirsnis) sudaro veiklos išlaidos, skirtos veiksams bei programoms finansuoti, ir joms įgyvendinti numatytos administracinės išlaidos (techninė pagalba, agentūros, žmogiškieji ištekliai). 2020 m. bendros administracinės išlaidos sudaro 6,1 proc. viso biudžeto – jis siekia 168 688,1 mln. EUR.

Komisija naudoja biudžeto nomenklatūrą, kurioje ištekliai pateikiami pagal politikos ir veiklos sritis, – tokiu būdu lengviau įvertinti kiekvienos ES politikos srities išlaidas ir veiksmingumą (veikla grindžiamas biudžeto sudarymas).

2. Daugiametė finansinė programa (DFP) ([1.4.3](#))

Nuo 1988 m. Bendrijos / ES išlaidos įrašomos į daugiametę programą, kurioje biudžetas suskirstytas į atskiras išlaidų kategorijas, atitinkančias įvairias politikos sritis, kiekvienai jų nustatant viršutines išlaidų ribas, atitinkančias pagrindinius biudžeto prioritetus tam tikru laikotarpiu. Pirmasis programavimo laikotarpis truko penkerius metus; kitų laikotarpių (taip pat ir dabartinio) trukmė – septyneri metai. Metinis biudžetas turi būti sudaromas laikantis daugiametėje finansinėje programoje nustatytų ribų.

Žemės ūkio ir kaimo politikai ir toliau skiriama didžiausia biudžeto asignavimų dalis, nuo jos nedaug atsilieka regioninė politika. Toliau pateikiamoje lentelėje nurodomas

2020 m. biudžeto paskirstymas pagal politikos sritis, kaip apibrėžta pagal dabartinę 2014–2020 m. daugiametę finansinę programą.

2020 m. ES biudžetas: įsipareigojimų
asignavimų paskirstymas pagal DFP kategorijas

DFP išlaidų kategorija	Mln. EUR	%
Konkurencingumas augimui ir užimtumui skatinti	25 284,8	14,6 %
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda	58 645,8	34,1 %
Tvarus augimas. Gamtos išteklių	59 907,0	34,8 %
Saugumas ir pilietybė	7 152,4	4,2 %
Europos vaidmuo pasaulyje	10 406,6	6,0 %
Administravimas	10 271,2	6,0 %
Kitos išlaidos	587,8	0,3 %
Iš viso	172 255,5	100,0 %

3. Lankstumo ir skubios pagalbos priemonės

Planuojant išlaidas, skiriamas ES politikai pagal daugiamečių programas finansuoti, dalis ES biudžeto lėšų rezervuojamos, kad būtų galima reaguoti į netikėtas krizes ir situacijas. Šios specialios lankstumo priemonės gali būti naudojamos kilus ekonomikos krizėms (pvz., Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondas), gaivalinėms nelaimėms (pvz., Solidarumo fondas), susidarius ekstremaliosioms humanitarinėms situacijoms (pvz., neatidėliotinos pagalbos rezervas) ar atsiradus kitų nenumatytų poreikių (pvz., lankstumo priemonė) ES valstybėse narėse, šalyse kandidatėse ar už ES ribų. Toks finansavimas sudaro sąlygas padengti ribotus išskirtinius finansinius poreikius.

SKOLINIMO VEIKLA IR FINANSINĖS PRIEMONĖS

Siekiant padidinti ES finansinės paramos, kaip finansinio svėro, pajėgumą, į daugelį ES programų integruotos nuosavo kapitalo arba rizikos kapitalo, garantijų ar kitos rizikos pasidalijimo tvarkos finansinės priemonės.

Europos finansinės padėties stabilizavimo priemonė sukurta kaip 2010 m. gegužės 9 d. Tarybos patvirtinto priemonių paketo dalis, skirta sunkumų patiriančioms arba didelių sunkumų grėsmę patiriančioms valstybėms narėms. Ji skirta finansinei paramai ES biudžetu garantuojamų paskolų arba kredito linijos pavidalu teikti. Mokėjimų balanso priemonė leidžia teikti finansinę paramą toms valstybėms narėms, kurių valiuta nėra euras (2.6.8). Be to, makrofinansinė parama paskolų arba dotacijų pavidalu gali būti teikiama ne ES šalims.

Nuo 1978 m. veiklos ir priemonių įvairovė labai padidėjo ir pastaruoju metu dar labiau padidinta, ypač panaudojant Europos strateginių investicijų fondą.

EUROPOS PARLAMENTO VAIDMUO

Prieš patvirtinant Lisabonos sutartį biudžeto išlaidos buvo skirstomos į privalomasias (jei jos susijusios su sutartiniais įsipareigojimais) ir neprivalomasias. Dėl neprivalomųjų išlaidų galutinį sprendimą priimdavo Parlamentas, o dėl privalomųjų – Taryba.

Parlamentas prieštaravo šiam skirstymui, nes buvo ribojami jo įgaliojimai. Pagal Lisabonos sutartį panaikintas skirstymas į privalomasias ir neprivalomasias išlaidas ir Parlamentui su Taryba suteikti bendri įgaliojimai dėl viso biudžeto (1.2.5).

Parlamentas reikalavo užtikrinti biudžeto skaidrumą ir tinkamą visos veiklos ir priemonių tikrinimą bei ragino, kad visos išlaidos ir pajamos, atsirandančios dėl ES institucijų sprendimų arba jų vardu priimamų sprendimų, įskaitant skolinimąsi, skolinimą ir paskolų garantijas, būtų apibendrintos dokumente, kuris kasmet pridedamas prie biudžeto projekto ir kuriame pateikiama bendra ES veiklos poveikio finansams ir biudžetui apžvalga.

Parlamento Biudžeto kontrolės komitetas kasmet rengia susitikimą su Europos investicijų banku (EIB) (1.3.15), skirtą banko finansinei veiklai tikrinti, ir rengia metinę ataskaitą, kurioje vertinama ankstesnė EIB veikla ir rezultatai. Parlamento Biudžeto kontrolės komitetas ir Ekonomikos ir pinigų politikos komitetas susitarė rengti metinę ataskaitą, kurioje vertinami dabartiniai ir būsimi EIB veiksmai. Šie komitetai paeiliui vykdo atsakingo komiteto pareigas. Parlamentas mano, kad finansinės priemonės gali būti naudingos didinant ES lėšų poveikį, tačiau pabrėžia, kad jos turi būti įgyvendinamos laikantis griežtų sąlygų, jog būtų išvengta biudžetui kylančių pavojų. Tuo tikslu į Finansinį reglamentą įtrauktos išsamios finansinių priemonių naudojimo taisyklės.

Vera Milicevic
10/2020

